

1
Dowley.
1
Jenungk van den
heer S. Gede.

46.
van wie?

Jesley.

Niel compleet?

Leib. te wisay
aangeboden

13/2

Bestand
13/2

PBI (Soetomo)
en Volksraad
Verslag over een
bezoek in Soerabaja

Besloten hebbende naar Soerabaja te gaan om een defi-
nitief oordeel te ^{geven} over de wenschelijkheid den heer
Mohammad al-Attas al of niet voor een benoeming in den Volks-
raad in aanmerking te brengen, leek het mij goed van die gele-
genheid gebruik te maken om de stemming ten aanzien van het
verkrijgen van een zetel in den Volksraad in de kringen van
de P.B.I. te Soerabaja te weten te komen. Ik telegrafeerde daar-
om Zaterdagmorgen aan dr. Soetomo : wil U Zondagavond gaarne
spreken bel U nader op .Er was toen nog geen bericht ontvan-
gen van den heer Thamrin naar aanleiding van zijn vraag aan
dr Soetomo of deze zich beschikbaar zou stellen voor een be-
noeming.

Zondagavond had ik in het hotel Ngeemplak een besprek-
king met dr Soetomo. Ik vroeg hem mij te willen zeggen of er
onder de leden der P.B.I. heeren waren die zich beschikbaar
stelden voor het zitting nemen in den Volksraad en hoe hij
daar voor zichzelf over dacht. Dr. Soetomo zeide mij dat de P.
B.I. hierover kort geleden had beraadslaagd en dat men hoewel
de stemmen verdeeld waren de beslissing had genomen zich van
deelname aan dezen nieuwen volksraad te onthouden, in verband
met de houding door de Regeering aangenomen ten aanzien van
de berechting van de P.N.I. zaak. In den loop van den volgende
ochtend dien ik voor een groot gedeelte met dr Soetomo door-
bracht, -met hem bezocht ik de Bank Nationaal, de redactie en
de drukkerij van de Swara Cemoem en de S.R.I., verklaarde hij
zich hierover nader. Hij zeide onder meer dat wanneer de Regee-
ring slechts zonder meer erkend had dat de huiszoekingen niet
aan den dag hadden gebracht wat men verwachtte en als maatre-
gel fout waren geweest, dat men dan daarna Soekarno c.s. voor
wat zij misdään hadden had kunnen straffen, zonder dat men
daar aanstoot genomen zou hebben, maar dat hij nu het gevoel

2/

2

had dat zij, niet ten aanzien van de massa van het volk, want daaraan ging dit alles zijns inziens voorbij, maar tegenover het denkend deel van de bevolking onder deze omstandigheden geen zitting in den Volksraad mocht nemen. Hij meende dat zijn landgenooten die houding zouden billijken. In den loop van dat gesprek zeide Dr. S. ook dat hij en de zijnen persoonlijk gaarne zitting wilden nemen in den Volksraad, maar niet in deze omstandigheden.

In den provinciale raad
de regentalspreker
nemen zij gaarne zitting.

Den volgenden morgen met den heer Soetomo en de heeren Tjindarboemi (leider van de S.R.I.) en Roeslan Wongsokoesoemo (voorzitter van de afdeeling Soerabaja van de P.B.I.) op het kantoor der vereeniging zittende, zeide ik om even de gevoelens van de twee laatsten te pellen; ik heb gehoord van Dr. Soetomo dat de heeren besloten hebben zich ~~dit~~ ^{dit} voor een benoeming in dezen volksraad niet beschikbaar te stellen. De heer R. tot wien ik in het bijzonder het woord richtte keek een beetje sip voor zich en zeide niets. Ik begreep toen dat hij het met die beslissing niet eens was, maar ging niet meer op dit onderwerp door. 's Namiddags om 4 uur werd ik opgebeld door het bestuur van den Madoereezenbond te Soerabaja dat mij verzocht te spreken. Ik zeide aan de heeren des avonds om half negen beschikbaar te zijn. Bij hun komst brachten zij mij in herinnering dat er een aanbeveling van den bond of van een kiescomité was geweest met de namen van eenige vooraanstaande Madoereezen, waaronder de heer Roeslan Wongsokoesoemo en dat zij nu mijn tusschenkomst verzochten om hem aan te bevelen. Ik antwoordde hierop dat mij dit aan den eenen kant genoegen deed omdat ik den heer Roeslan zeer geschikt achtte, maar hen er anderzijds op opmerkzaam moest maken dat in de de heer R. lid was van de P.B.I. en dat in het blad van de P.B.I. de S.R.I. kort geleden was bekend gemaakt dat de leden van de P.B.I.

3)

vrij waren voor zichzelf, zonder de vereeniging te vertegenwoor-
digen zitting te nemen in den Volksraad, maar dat het bestuur
der vereeniging ten allen tijde bevoegd zou zijn hun ~~de~~ te ge-
lasten hun lidmaatschap neer te leggen. Ik zeide hun dit een
zeer slechte basis te vinden om iemand aan te bevelen terwijl
bovendien zeer onlangs besloten was, naar ik van dr. Soetomo
vernám dat niemand zich beschikbaar zou mogen stellen. De hee-
ren antwoordden daarop dat de heer R. hun nooit had laten we-
ten dat dat zijn candidatuur vervallen was, zoodat zij bij hun
voorstel bleven. Ik zeide toen dat ik hun verzocht met den heer
R. om 10 uur terug te willen komen omdat ik een en ander gaar-
ne uit den mond van den heer R. persoonlijk zou vernemen. Nadat
zij weg waren belde ik dr. Soetomo op om hem van een en ander
op de hoogte te stellen. Deze toonde zich zeer verontwaardigd
over de houding van den heer R. dien hij, m.i. ten rechte er ~~er~~
van verdacht het bestuur van den Madoereezenbond naar mij toe
gezonden te hebben. Hij zeide dat R. onmiddellijk geroyeerd zou
worden wanneer hij zich beschikbaar stelde en voegde daaraan
toe ; ik zou mij ook niet kunnen voorstellen dat de regeering
er op gesteld zou zijn iemand te benoemen die blijken heeft
gegeven van zoo weinig betroubaar te zijn. Ik antwoordde hier
op alleen dat ik een en ander nog gaarne van den heer R. per-
soonlijk zou hooren en dat ik nader bericht zou zenden. Te 10
ure kwamen de~~de~~ heeren terug met den heer R. Deze zeide mij dat
hij meende zich beschikbaar te kunnen blijven stellen en dat
de door het hoofdbestuur van de P.B.I. gehouden besprekingen
alleen de persoom van dr. Soetomo gegolden hadden. Ik zeide
hem toen het beslist noodig te vinden dat hij deze zaak met
de beide anderen dienzelfden avond nog met Dr. Soetomo zou
gaan bespreken en dat ik tot tegen 12 uur beschikbaar bleef
om de heeren te ontvangen. Aan dr. Soetomo deelde ik mede dat

4)
4

de heeren naar hem onder weg waren. Ruim een uur later werd ik door Dr. Soetomo opgebeld die mij mededeelde dat hij mij een brief zou laten brengen en dat de beide bestuursleden mij zouden komen mededeelen dat zij de sollicitatie van den heer R. wenschten in te trekken en daar geen verder gevolg aan zouden geven. De brief van Dr. S. is hier in originali bijgevoegd. De heer Soetomo deelde mij mede dat de heeren in hadden gezien dat zij ongelijk hadden gehad met deze zaak te hebben willen doorzetten en dat hij een hunner duchtig de les had gelezen. Hij zeide ongeveer : zij begrijpen dat wij zoo iets nu niet kunnen doen terwijl Soekarno onder deze omstandigheden in de gevangenis zit. Ik verzocht Dr. S. hiervan niets in de courant te zetten. Hij zeide dit zeker niet te zullen doen, want het zou voor hen beschamend zijn geweest wanneer men te weten kwam dat een hunner zoo weinig standvastigheid had getoond. Ik zeide nog een oogenblik gedacht te hebben aan de mogelijkheid dat men mijn houding in deze zou willen verklaren als een poging om als splijtzwam in de vereeniging te fungeeren. Ik dacht hierbij aan het groote wantrouwen dat in die kringen toch dikwijls tegen regeeringsambtenaren heescht. De heer S. zeide mij dat daar geen sprake van was en dat hij ^{het} in tegendeel zeer op prijs stelde dat ik hem van alles op de hoogte had gesteld en dat hij er van overtuigd ~~was~~ was dat ik hem niet voor een voor hem onaangenaam feit had willen stellen.

De beide bestuursleden kwamen ongeveer kwart voor twaalf en deelden mij mede dat zij van hun verzoek hadden afgezien. De heer Roeslan Wongsokoesoemo was weggebleven.

Het leek mij verkeerd na deze zeer duidelijke uitspraak van de zijde van de leiding van de P.B.I. nogmaals op deze zaak terug te komen, ^{nog} door een van de andere leden te polsen. Den volgenden morgen reisde ik terug naar Batavia.